

A szétszóratott Nyugat

2009 április 21. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [795](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Szabó Lőrinc 1932-ben vetette papírra Kortársak című versét, amelyben kora testvérharcainak értelmetlenségét a közös jövő távlatából látatja: "Még húsz év, tíz, talán harminc, esetleg ötven, / és mind együtt leszünk s megbékülünk a földben." E gondolat jegyében eredtünk a száz évvel ezelőtt indult Nyugat alkotóinak nyomába: ki hol lelte meg a végső nyugalmat. A hálás vagy hálátlan utókor jóvoltából.

"Nacionalista fészek", ahol néma sétákon emlékeznek az emberek - ki tudja, mire Amikor 1855-ben Vörösmarty Mihályt a tíz évvel korábban létesített Kerepesi (később Fiumei, aztán Mez? Imre, 1990 után újra Fiumei) úti temetőben helyezték örök nyugalomra, az ért? városi közönség biztos volt benne, hogy a kiválóságok mind itt kapnak majd helyet; és nem tévedtek. Arany János, Jókai Mór és Mikszáth Kálmán el?tt is itt rohanta le kegyeletét a nemzet, amely már a dualizmus korában is els?sorban az újratemetésekben jeleskedett, s épített hatalmas panteonokat az életükben meg nem becsült h?seinek. A temető fenntartója, a f?város már száz éve rendeletekkel próbálta szabályozni, ki hol kaphat díszsírhelyet az egyre reprezentatívabbá váló sírkertben. És az igyekezet máig tart. Hol az egy párt központjában zajlott az egyeztetés, hol a f?városi tanácsban, manapság pedig a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottságban döntenek a beérkezett javaslatokról.

Ady, Babits, Radnóti

A Károlyi-kormány azzal, hogy Ady Endrét a temető egyik legszebb, exponált helyeinek egyikére temettette, nemcsak a már életében költ?fejedelemeként tisztelt m?vész, hanem a politikai gondolkodó el?tt is tiszteltet. ? az els? nyugatos, aki itt pihen a 30-as években állított, Csorba Géza szobrászm?vész által készített - már felavatásakor vitatott, a diadalmas hőroszt felmutató - síremlék alatt. A sírboltban ott vannak a családtagok hamvai, a szül?ké, a testvéré. (Léda asszony is erre van, Csinszka a Farkasréten.)

A folyóirat többi szerepl?je, szerkeszt?je és jeles alkotója - hacsak a család nem döntött másként - jórészt a m?vészparcellában, a temető másik felében kapott sírhelyet. Az egykori barátok közül els?ként, 1936-ban távozó Kosztolányi Dezs? kicsit távolabb a többiekt?l, A szegény kisgyermek panaszait megidéz? modern szoborkompozíció alatt pihen. 1938-ban bekövetkezett halála után Karinthy Frigyes magányosan várta be második házasságából származó író fiát, Ferencet. Az ? sírjukat Borsos Miklós fekete gránit emlékm?ve díszíti. A Nyugat egykor társszerkeszt?i, Babits és Móricz szinte egymás mellett nyugszanak (a sors fintora: közöttük fekszik Tóth Tihámér püspök, teológus, a Horthy-korszak egyik legf?bb ideológiai támasza, az erényes ifjúság védelmez?je), rég feledve egykori vitáikat és szakításukat. Haláluk (1941, 1942) egy korszak végét jelentette. Érdekes módon mindkett?jüknek "szerencséje" volt a síremlékkel.

A szörny? ötvenes években mintázta meg Móricz portréját és övezte jellegzetes regényh?sökkel Medgyessy Ferenc. Ugyanebben az id?ben készült el Ferenczy Béni klasszikus szépséget és harmóniát sugalló bronzreliefje, "Nem az énekes szüli a dalt" felirattal Babits Mihály és felesége, Török Sophie sírjára. (Noha példás a rend az ?szi temetőben is, mindkét nagyszer? m?alkotásra ráférne némi tisztítás.) S ha már ott vagyunk a m?vészparcella bejáratánál, lépünk kissé hátrébb. Babitsék mögött ott magasodik a tanítvány, Szabó L?rinc kopjafája. Rajta a nevek és az évszámok: a költ?, a feleség, Mikes Klára, a sokszor megénekelte gyerekek, Kisklára és Lóci, aki a mára korhadásnak indult, gyors felújításra szoruló faszobrot megrendelte. A nyugatosok második nemzedékéb?l kissé távolabb kapták meg a végs? tiszteletet a tömegsírokból el?került áldozatok, Radnóti Miklós, Szerb Antal és Sárközi György.

Nacionalista fészek?

És itt pihen Ignó, aki a Nyugat beköszönt?, programadó cikkét írta, s aki bár 1919-t?l nem élt Magyarországon, 1929-ig névleg a lap szerkeszt?je maradt. Soha nem tudta megbocsátani, hogy Babitsék törölték a nevét az impresszumból, ma is így jelzi a síremlék: Ignó, a Nyugat f?szerkeszt?je. ?, neves újságíró édesapjával és szerkeszt?társával, a szigorú Osvát Ern?vel ellentétben úgy vélte, Ady közelében a helye, nem a Kozma utcai zsidó temetőben. (Ott temették el az ugyancsak a Nyugathoz köt?d? Szomor Dezs?t, Szép Ern?t, Somlyó Zoltánt is.)

1945 után, amikor megsz?nt hadszíntér lenni a Kerepesi úti temető, s a hihetetlen pusztítást véghezviv? szovjet csapatok eltávoztak, az új hatalom el?bb a helyreállításon dolgozott, aztán Rákosiék hatalomra jutása után azon, miként lehetne felszámolni ezt a "nacionalista fészket", ahol néma sétákon emlékeznek az emberek - ki tudja, mire. Rákosi 1952. szeptember 30-tól lezárta a sírkertet, els?sorban gazdasági okokra hivatkozva. Szélesíteni kell az utat, új ipartelepeket kell létesíteni.

Tucatnyi kripta és síremlék esett áldozatul a buzgalomnak, de - hála néhány káder aggályoskodásának - a temető végül maradt. Olyannyira, hogy 1956. október 6-án itt rendezték meg Rajk László és társai tömegdemonstrációvá vált újratemetését. Kádárék okosabbak voltak, mint Rákosi: ?k nem megszüntetni, hanem kisajátítani akarták az 1957-ben Mez? Imre úti temetőre átnevezett intézményt. 1957-ben kezdték el és 1959-re fejezték be a

munkásmozgalmi panteon kialakítását. Ezzel egyidejűleg rendeletet hoztak, hogy tilos mindenfajta egyházi szertartás a temető egész területén.

Antall József gesztusa

Valamirevaló író, Babitsék, Móriczék egykori harcostársai többé nem temetkeztek a Nemzeti Sírkertbe. És ezt a hatalom nem is bánta különösképpen, volt gondja elég, miként töltsék fel a mozgalomoknak kialakított 365 urnahelyet. (1988-ra csak 72 fülkét sikerült elfoglalni.) Kimondva-kimondatlan a Farkasréti temető lett az ötvenes évektől a nemzet igazi sírkertje. Itt nyugszik: a Nyugatban induló Füst Milán, a kiváló elbeszélő Tersánszky Józsi Jenő, Illyés Gyula, Babits famulusa, az örökébe lépő költő-szerkesztő, az 1925-ös Nyugat-pályázaton első díjat nyert, ám a Nyugattól később messze távolodó Németh László. Népiek és urbánusok, akik naggyá tették a múlt század magyar irodalmát. (És a sors különös gesztusa: itt helyezték el Rákosi Mátyás urnáját, és ide kérette magát örök nyugalomba Aczél György is.)

A Fiumei úti temető pusztulásra van ítélve, ha csak egyszerre dicsőséges és szánandó múzeumként működik - vallotta a rendszerváltozás utáni első miniszterelnök. A történész Antall József tudatosan döntött, amikor elérkezettnek látta az időt. Végakarata értelmében a Nemzeti Sírkertbe temették el 1993-ban, noha ugyancsak politikai édesapja Farkasréten kapta meg a végtisztességet. Az antalli gesztus eddig kevés követőre talált. Pedig a Fiumei úton akár remek társaságba is lehet kerülni, és hely is van bűven, ellentétben a gyönyörű fekvésű, de zsúfolt Farkasréttel.

Osztovcics Ágnes, hetivalasz.hu

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni győzatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden magyarnak látnia kell”

Ajánló